

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΕΣΔΔΑ

ΜΑΘΗΜΑ: ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ : Γεώργιος Κ. Πατρίκιος, Δικηγόρος, LL.M., Υπ. Δ.Ν.

Θέμα 2^ο (22 Ιουνίου 2001) :

Ποιες είναι οι θεμελιώδεις αρχές οι οποίες δεν επιτρέπεται να θίγονται κατά την άσκηση της νομοθετικής λειτουργίας σε μια σύγχρονη δημοκρατική πολιτεία;

.....

Στα πλαίσια του σύγχρονου ελληνικού δημοκρατικού πολιτεύματος, τα όργανα του κράτους δεν είναι πλήρως ελεύθερα στην άσκηση των αρμοδιοτήτων τους, αλλά αντίθετα περιορίζονται μέσω των συνταγματικών διατάξεων και των νόμων. Ωστόσο, κατά την άσκηση της νομοθετικής λειτουργίας (κατά κύριο λόγο από τη βουλή), παρατηρείται το φαινόμενο της αντισυνταγματικής ή απλώς «άδικης» νομοθέτησης. Το φαινόμενο αυτό οδηγεί άμεσα στην ανάγκη θέσης περιορισμών στην άσκηση της νομοθετικής λειτουργίας, ώστε αυτή να υπακούει σε κάποιες θεμελιώδεις αρχές, οι οποίες δεν πρέπει (σε καμία περίπτωση) να καταστρατηγούνται.

Οι θεμελιώδεις αρχές (ή άλλως οργανωτικές βάσεις του πολιτεύματος) αποτελούν τους βασικούς άξονες δράσης όλων των οργάνων του κράτους (και συνεπώς και του νομοθέτη) και προέρχονται από τον σκληρό και μη αναθεωρήσιμο πυρήνα του συνταγματικού κειμένου. Ειδικότερα, οι αρχές-περιορισμοί της άσκησης της νομοθετικής λειτουργίας μπορούν να κωδικοποιηθούν στα εξής:

Η δημοκρατική αρχή, κυρίως με τον σύγχρονο χαρακτήρα της λαϊκής κυριαρχίας, η οποία αποτελεί και τη βάση του πολιτεύματος και κατά συνέπεια περιλαμβάνεται στους περιορισμούς του άρθρου 110 του Συντάγματος για τις μη αναθεωρήσιμες διατάξεις. Άμεση συνέπεια της δημοκρατικής αρχής αποτελεί η αρχή της δημοσιότητας των νόμων. Η αρχή της δημοσιότητας καλύπτει την

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΑ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΚΟΛΛΙΝΤΖΑ

ανάγκη των πολιτών για πολιτική γνώση και τους δίνει τη δυνατότητα ελέγχου κάθε παράνομης ή αντισυνταγματικής πολιτικής δράσης.

Βάσει της δημοκρατικής αρχής εγκαθιδρύεται και η αρχή της πλειοψηφικής δημοκρατίας. Δηλαδή, οι αποφάσεις παίρνονται βάσει πλειοψηφίας. Ωστόσο μεγάλη σημασία σε μια δημοκρατία αποκτά και η συμμετοχή της μειοψηφίας για τη λήψη σημαντικών αποφάσεων. Κάτι τέτοιο το σύνταγμά μας το προβλέπει αφού σε ορισμένες διαδικασίες επιβάλλεται και η συναίνεση της μειοψηφίας για τη λήψη απόφασης (π.χ. εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας).

Επιπλέον περιορισμό της νομοθετικής λειτουργίας αποτελεί η αντιπροσωπευτική αρχή, δηλαδή η σχέση αντιπροσώπευσης που υπάρχει μεταξύ του εκλογικού σώματος και του κοινοβουλίου που εγκαθιδρύεται μέσα από την άσκηση του εκλογικού δικαιώματος. Σύμφωνα με το σύνταγμα, στην αντιπροσωπευτική δημοκρατία η λαϊκή κυριαρχία ασκείται έμμεσα και από αντιπροσώπους και υλοποιείται από την εντολή που παρέχει το εκλογικό σώμα στους αντιπροσώπους του να νομοθετούν. Ωστόσο η εντολή αυτή έχει τον χαρακτήρα της ελεύθερης εντολής γεγονός που συνεπάγεται ότι ο βουλευτής αντιπροσωπεύει όχι μόνο την εκλογική του περιφέρεια ή τους ψηφοφόρους του, αλλά όλη την επικράτεια ως πολιτική ενότητα. Συνέπεια αυτού είναι ότι δε μπορεί να γίνει ανάκληση του βουλευτή από τους εκλογείς του και δεν υποχρεώνεται σε τήρηση των προεκλογικών του δεσμεύσεων.

Η αρχή του πολυκομματισμού, την οποία δεν πρέπει να παραβιάζει η νομοθετική λειτουργία, υλοποιεί την ανάγκη για άμεση έκφραση της δημοκρατικής αρχής και τη μετατροπή του ατόμου από ιδιώτη σε πολίτη. Τα πολιτικά κόμματα βοηθούν τόσο στην έκφραση όσο και στην προώθηση της λαϊκής κυριαρχίας.

Ως πολιτικό κόμμα ορίζεται η διαρκής ένωση προσώπων που έχουν εκλογικό δικαίωμα, η οργάνωση και λειτουργία της οποίας αποσκοπεί στην έκφραση της λαϊκής θέλησης και στοχεύει στην διαμόρφωση της κρατικής θέλησης μέσω της συμμετοχής της (ή την άσκηση) στην πολιτική εξουσία. Ο Νομοθέτης οφείλει να νομοθετεί πλαίσια ώστε τα πολιτικά κόμματα ενισχύονται οικονομικά από το κράτος με σκοπό την ανεξάρτητη και ακώλυτη λειτουργία τους. Η οικονομική αυτή ενίσχυση διακρίνεται σε τακτική και εκλογική.

Περιορισμό της άσκησης της νομοθετικής λειτουργίας αποτελεί και η αρχή της διάκρισης των λειτουργιών. Σύμφωνα με το άρθρο 26 του Συντάγματος η νομοθετική λειτουργία ασκείται από τη Βουλή και τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, η εκτελεστική λειτουργία ασκείται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και την Κυβέρνηση, ενώ η δικαστική λειτουργία ασκείται από τα δικαστήρια, των οποίων οι αποφάσεις εκτελούνται στο όνομα του Ελληνικού Λαού.

Ο λόγος διάκρισης των λειτουργιών σε μια πολιτεία είναι η αποφυγή συγκέντρωσης όλων των εξουσιών σε ένα όργανο, γεγονός που θα αποτελούσε μείωση των δημοκρατικών λειτουργιών και σύγχυση των λειτουργιών. Ωστόσο, η ανωτέρω διάκριση δεν αποτελεί απόλυτη κατηγοριοποίηση

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΑ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΚΟΛΛΙΝΤΖΑ

των λειτουργιών, αλλά στην πράξη, οι λειτουργίες διασταυρώνονται και σχετικοποιούνται. Πρόκειται για το «φαινόμενο διασταύρωσης» των λειτουργιών, το οποίο ορίζεται ως την παρεμβολή και άσκηση της μιας λειτουργίας στην άλλη.

Τέλος, σημαντικότερη αρχή η οποία δεν πρέπει να θίγεται κατά την άσκηση της νομοθετικής λειτουργίας είναι η αρχή του κοινωνικού κράτους δικαίου. Συγκεκριμένα, το κράτος δικαίου αντιδιαστέλλεται από το αστυνομικό κράτος, καθώς βάση της κρατικής εξουσίας αποτελεί η λαϊκή νομιμοποίηση και ασκείται βάσει του συντάγματος και των νόμων, σεβόμενη και προάγοντας τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα.

Το κράτος δικαίου εμφανίζεται τόσο με την τυπική (τυπική νομιμοποίηση κρατικής δράσης) όσο και με την ουσιαστική μορφή του (ουσιαστική δικαιοσύνη). Και ενώ μέχρι τη συνταγματική αναθεώρηση του 2001, η αρχή του κράτους δικαίου αποτελούσε άγραφο κανόνα που προέκυπτε από το πνεύμα των συνταγματικών διατάξεων, με την αναθεώρηση του 2001, η αρχή του κράτους δικαίου ορίστηκε ρητά και σύμφωνα με το άρθρο 25 παράγραφος 1 του Συντάγματος τα δικαιώματα του ανθρώπου ως ατόμου και ως μέλους του κοινωνικού συνόλου και η αρχή του κοινωνικού κράτους δικαίου τελούν υπό την εγγύηση του Κράτους.

Από την ανωτέρω διάταξη προκύπτει και η αρχή του κοινωνικού κράτους, σύμφωνα με την οποία η κρατική του εξουσία πρέπει να λαμβάνει όλα τα απαραίτητα θετικά μέτρα για τη διασφάλιση και προαγωγή των κοινωνικών αναγκών και παροχών, μέσω της νομοθετικής κοινωνικής παρέμβασης.

Σε αντίθεση με την αρχή του κράτους δικαίου, η αρχή του κοινωνικού κράτους βρίσκεται σε λιγότερο δεσμευτική θέση από την πλευρά της κρατικής εξουσίας, καθώς τα δικαιώματα που απαρτίζουν την αρχή του κράτους δικαίου είναι δικαστικά αξιόσιμα και αγωγήμα, τα δικαιώματα που αποτελούν την αρχή του κοινωνικού κράτους εναπόκεινται στην διακριτική ευχέρεια της πολιτείας τότε και σε ποιο βαθμό θα τα υλοποιήσει μέσω παροχικής νομοθετικής πολιτικής.

..//..